

LANDENRAPPORT OVER MENSENRECHTENPRAKTIJKEN 2015

België

Permalink: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2015&dliid=252827>

SAMENVATTING

Het Koninkrijk België is een parlementaire democratie met een beperkte constitutionele monarchie. Het land is een federale staat met verschillende bestuursniveaus: het federale niveau; het niveau van de gewesten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel); het niveau van de taalgemeenschappen (Vlaams, Frans en Duits); het provinciale niveau; en het plaatselijke niveau. De federale ministerraad, onder leiding van de eerste minister, blijft in functie zolang ze het vertrouwen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers behoudt (één van de twee kamers van het federale parlement). Volgens waarnemers zijn de federale parlementsverkiezingen op 25 mei vrij en eerlijk verlopen. Civiele autoriteiten handhaven een effectieve controle over de veiligheidsdiensten.

Het grootste mensenrechtenprobleem had te maken met discriminatie van raciale en religieuze minderheden op het gebied van werk en huisvesting en met maatschappelijk gedrag. Moslimvrouwen werden geconfronteerd met discriminerende kledingvoorschriften in de publieke en particuliere werksfeer, op school en in openbare ruimtes. Antisemitisme bleef een soortgelijk probleem, hoewel minder groot dan in het voorgaande jaar.

Andere mensenrechtenproblemen waren onder meer de aanhoudende overbevolking in gevangenissen; geweld tegen vrouwen en lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LGBTI); en mensenhandel.

De overheden voerden een actief vervolgings- en strafbeleid tegen ambtenaren van veiligheids- of andere overheidsdiensten die zich schuldig maakten aan misbruik.

Deel 1. Eerbied voor de menselijke integriteit, inclusief vrijwaring tegen:

a. Willekeurige of wederrechtelijke beroving van het leven

Er waren geen meldingen van willekeurige of wederrechtelijke moorden door de overheid of door ambtenaren.

b. Verdwijningen

Er waren geen meldingen van politiek gemotiveerde verdwijningen.

c. Foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

De wet verbiedt dergelijke praktijken en er waren geen meldingen dat overheidsambtenaren ze hebben toegepast.

Omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra

De omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra waren grotendeels in overeenstemming met de internationale normen.

Fysieke omstandigheden: overbevolking in gevangenissen bleef een probleem, ondanks de gestage daling van het aantal gevangenen, de bouw van nieuwe gevangenissen in de loop van het jaar en het toegenomen gebruik van elektronisch toezicht thuis. In 2014 bedroeg het gemiddelde aantal geregistreerde gevangenen 11.578, hoewel er in België slechts plaats is voor ongeveer 9.931 gevangenen in de gevangenissen. Dit kwam neer op een overbevolking van 16,6 procent, tegenover 24 procent in 2013. Om aan deze overbevolking te verhelpen, mochten 650 gedetineerden een deel van hun straf uitzitten in de gevangenis van Tilburg in Nederland, die onder gedeeld Belgisch-Nederlands toezicht stond. Eenmaal de overbevolking daalde, haalde de Belgische minister van Justitie halfweg 2014 ongeveer 100 gedetineerden van Tilburg terug naar Belgische gevangenissen. De directeur-generaal van het Gevangeniswezen merkte op dat het aantal gedetineerden tussen april 2014 en april 2015 met 600 daalde. Hij schreef deze daling toe aan de nieuwe gevangenissen en psychiatrische instellingen, aan alternatieve straffen en aan meer efficiënte uitwijzingsprocedures voor gedetineerden zonder papieren.

Op 9 juni dienden de Frans- en Duitstalige balies een klacht in tegen de overheid voor de overbevolking in de gevangenissen, waarbij ze in het bijzonder de omstandigheden in drie gevangenissen aankaartten. Een woordvoerder legde uit dat gevangenissen hun doel voorbijstreefden, aangezien het aantal recidivisten zeer hoog was.

In 2014 lieten 59 gedetineerden het leven in gevangenissen, waarvan 18 door zelfmoord.

Hoewel de verwarming, verluchting en verlichting net als het sanitair in orde waren, kampten een aantal oudere gevangenissen met onderhoudsproblemen, wat bijdroeg tot de slechte omstandigheden in de gevangenissen. De medische zorg was doorgaans in orde, hoewel soms melding werd gemaakt van lange wachttijden voor men een arts kon raadplegen. Een rapport van een ngo-koepelorganisatie die toezicht houdt op gevangenissen, stelde echter de slechte gezondheidstoestand en de beperkte toegang tot opleidingen en culturele evenementen in Franstalige gevangenissen aan de kaak, wat naar verluidt de herintegratie van de gevangenen nadelig beïnvloedde.

Administratie: de overheid onderzocht geloofwaardige aantijgingen van mensonwaardige omstandigheden en documenteerde de resultaten op een openbaar toegankelijke manier. De overheid onderzocht de omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra en deed controles. Commissies belast met het toezicht op de detentieomstandigheden waren in alle gevangenissen van het land actief.

Onafhankelijke controle: de federale bemiddelaar treedt op als ombudsman, zodat elke burger problemen met de gevangenisadministratie kan melden. De federale bemiddelaar is een onafhankelijke instantie aangeduid door de Kamer van Volksvertegenwoordigers om problemen tussen burgers en overheidsinstellingen te onderzoeken en op te lossen. De overheid gaf het Comité inzake de voorkoming van foltering van de Raad van Europa de toestemming om gevangenissen en detentiecentra te bezoeken.

Verbeteringen: het voorbije jaar bleef de overheid voortwerken aan verschillende gebouwen in het kader van een masterplan om het gevangenisstelsel te hervormen, met inbegrip van onder meer de renovatie en uitbreiding van bepaalde gevangenissen, de vervanging van de oudste gevangenissen en de bouw van verschillende nieuwe gevangenissen. Halfweg het jaar openden twee nieuwe gevangenissen hun deuren in Leuze-en-Hainaut en in Beveren en werd in Gent een psychiatrische afdeling in gebruik genomen.

d. Willekeurige arrestatie of detentie

De wet verbiedt willekeurige arrestatie of detentie en de overheid respecteert deze verboden doorgaans.

Rol van de politie- en veiligheidsdiensten

De federale politie staat in voor de binnenlandse veiligheid en voor de handhaving van de openbare orde in België, met inbegrip van controle op migratie en op de grenzen. Ze rapporteert aan de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie. Civiele autoriteiten oefenden effectieve controle uit op de federale en de lokale politie en op de strijdkrachten en de overheid beschikte over afdoende systemen om misbruik en corruptie te onderzoeken en te bestraffen.

Arrestatieprocedures en de behandeling van gedetineerden

Volgens de grondwet mogen personen enkel worden aangehouden wanneer ze een misdrijf plegen of bij rechterlijk bevel dat binnen 24 uur moet worden uitgevoerd. De wet voorziet in het recht van een gedetineerde om de wettelijkheid van de aanhouding te laten nagaan en de overheid respecteert dit recht doorgaans. De overheid bracht gedetineerden onmiddellijk op de hoogte van wat hen ten laste werd gelegd en gaf hen toegang tot een advocaat (indien nodig op kosten van de overheid). Alternatieven voor opsluiting zijn onder meer voorwaardelijke vrijlating, gemeenschapsdienst, proeftijd en elektronisch toezicht. Het borgtochtsysteem werkte goed.

Begin 2013 zond een Vlaamse televisiezender beelden uit van een incident uit 2010 met een Bijzonder Bijstandsteam (BBT) van de Antwerpse politie dat met geweld een gedetineerde in bedwang hield die psychotisch gedrag vertoonde. De persoon die door de politie was gearresteerd en vervolgens zijn overbrenging naar een psychiatrische instelling weigerde, moest op bevel van een plaatselijke magistraat worden verdoofd. Omdat men vreesde dat de gedetineerde zich agressief zou opstellen, vroeg de politie bijstand van het BBT-team, waarop de gedetineerde aan inwendige verwondingen overleed. De beelden leidden tot een onderzoek van het VN-comité tegen foltering dat zich afvroeg waarom de politiemensen niet waren gestraft en waarom het onderzoek nog niet was afgerond. In een vonnis veroordeelde een rechtbank op 25 juni bij verstek zeven leden van het BBT-team tot vier maanden gevangenisstraf met uitstel voor onvrijwillige doodslag; de psychiater en de voorzitter van de psychiatrische instelling kregen zes maanden gevangenisstraf met uitstel voor schuldig verzuim. De negen gingen tegen het vonnis in beroep.

e. Ontzegging van een eerlijk openbaar proces

De grondwet en de wet voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht en de overheid respecteerde deze gerechtelijke onafhankelijkheid doorgaans.

Rechtsprocedures

De grondwet voorziet in het recht op een eerlijk proces en de rechterlijke macht dwong dit recht doorgaans af. Voor gedaagden geldt het vermoeden van onschuld en ze hebben het recht om onmiddellijk en in detail op de hoogte te worden gebracht van de klachten tegen hen; ze hebben ook recht op een eerlijk en openbaar proces en dit onverwijld; om met een advocaat naar keuze te communiceren; op voldoende tijd en middelen om hun verdediging voor te bereiden; op toegang tot overheidsinformatie; om getuigen ten laste te confronteren en om zelf getuigen en bewijs voor te dragen; om niet te worden gedwongen om te getuigen of om schuldig te pleiten; om in beroep te gaan. Gedaagden hebben het recht op juryrechtspraak.

De wet breidt alle hiervoor vermelde rechten naar alle burgers uit.

De wet verklaart Belgische rechtbanken bevoegd om oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid die buiten België plaatsvonden, te behandelen wanneer het slachtoffer of de dader een Belgische staatsburger was of een persoon die wettig in België verbleef.

Politieke gevangenen en gedetineerden

Er werd geen melding gemaakt van politieke gevangenen of gedetineerden.

Burgerrechtelijke procedures en rechtsmiddelen

Individuele en organisaties konden via de rechtbanken verhaal halen bij schending van hun mensenrechten en beslissingen van Belgische rechtbanken aanvechten bij het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM).

f. Arbitraire inmenging in de persoonlijke levenssfeer, het gezinsleven, huiselijke aangelegenheden en briefwisseling

De grondwet en de wet verbieden dergelijke acties en er waren geen meldingen dat de overheid deze verboden niet respecteerde.

Deel 2. Respect voor burgerlijke vrijheden zoals:

a. Vrije meningsuiting en persvrijheid

De grondwet en de wet voorzien in vrije meningsuiting en persvrijheid en de overheid respecteert deze rechten doorgaans. Een onafhankelijke pers, een effectief rechtssysteem en een goed functionerend democratisch politiek systeem ijveren samen om vrije meningsuiting en persvrijheid te bevorderen.

Vrijheid van mening en meningsuiting: het ontkennen van de Holocaust, laster en het aanzetten tot haat zijn misdrijven waarop straffen staan van minimum acht dagen (voor het ontkennen van de Holocaust) of één maand (aanzetten tot haat) tot maximum één jaar gevangenisstraf en boetes, plus een eventuele intrekking van het recht om te stemmen of om zich kandidaat te stellen voor een publiek ambt. Als het aanzetten tot haat is gebaseerd op racisme of xenofobie, komt de zaak voor een gewone rechtbank. Als het aanzetten tot haat echter door andere motieven is ingegeven zoals homofobie of religieuze vooroordelen, is over het algemeen een langere en duurdere assisenprocedure vereist. De overheid vervolgt en de rechtbanken veroordeelden personen onder deze wetten.

In augustus 2014 werd een wet goedgekeurd die seksistische opmerkingen en gedragingen gericht tegen een specifieke persoon (filmpjes en advertenties vallen niet binnen de werkingssfeer van de wet) bestraft met strafrechtelijke sancties (van één maand tot één jaar gevangenisstraf) en boetes van 50 tot 1000 euro (55 tot 1100 dollar). Na augustus werd geen melding gemaakt van klachten onder deze wet.

Vrij gebruik van het internet

De overheid beperkte of verstoort de toegang tot het internet niet en paste geen censuur toe op onlinecontent. Er waren ook geen geloofwaardige meldingen van controle op privécommunicatie via het internet door de overheid zonder geldige wettelijke toestemming. Volgens schattingen van de International Telecommunication Union had in 2014 ongeveer 85 procent van de bevolking toegang tot het internet.

Academische vrijheid en culturele evenementen

De academische vrijheid en culturele evenementen werden door de overheid niet beperkt.

b. Vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging

De grondwet en de wet voorzien in de vrijheid van vergadering en vereniging en de overheid respecteert deze rechten doorgaans.

c. Godsdienstvrijheid

Zie het *International Religious Freedom Report* van het Department of State (US ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Bewegingsvrijheid, binnenlandse ontheemden, bescherming van vluchtelingen en staatlozen

De grondwet en de wet voorzien in bewegingsvrijheid in het land, reizen naar het buitenland, emigratie en repatriëring en de overheid respecteert deze rechten doorgaans. De overheid werkte samen met het bureau van de hoge commissaris van de VN voor vluchtelingen (UNHCR) en andere humanitaire organisaties om vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen en andere hulpbehoevenden te beschermen en bijstand te bieden.

Bescherming van vluchtelingen

Toegang tot asiel: de wet voorziet in het verlenen van asiel of in het toekennen van het vluchtelingstatuut en de overheid heeft een systeem uitgewerkt om vluchtelingen te beschermen, met inbegrip van specifieke subsidiaire bescherming, die veel ruimer is dan de asielcriteria vastgelegd in het Verdrag van 1951 over de behandeling van vluchtelingen en het bijbehorende Protocol van 1967. In de loop van het jaar had België problemen om de asielaanvragen op tijd te behandelen. Hierdoor moesten vluchtelingen en migranten vaak dagenlang wachten voor ze hun aanvraag konden indienen, moesten ze de nacht doorbrengen in parken en waren ze aangewezen op voedselbedelingen en materiaal geschonken door burgers. De overheid regulariseerde het wettelijke statuut van migranten geval per geval op basis van criteria zoals een buitensporige lange aanvraagprocedure, dwingende humanitaire redenen of medische redenen.

Veilig land van herkomst/transitland: België weigerde asiel aan asielzoekers die afkomstig waren uit een veilig land van herkomst of transitland, in overeenstemming met de Dublin III-richtlijn van de EU. Na een EHRM-arrest stopte de overheid met het terugsturen van asielzoekers naar Griekenland, wanneer de asielzoeker in dat land als eerste voet aan de grond zette in de EU.

Duurzame oplossingen: in 2014 beloofde België om in het kader van het hervestigingsprogramma van het UNCHR 75 Syrische vluchtelingen op te vangen en te integreren. De overheid paste dit aantal in de loop van het jaar naar 225 personen aan.

Tijdelijke bescherming: België biedt tijdelijke bescherming aan personen die niet aan de wettelijke criteria voor het vluchtelingenstatuut voldoen, maar die niet naar hun land van herkomst kunnen terugkeren omdat ze effectief ernstig gevaar lopen. In overeenstemming met de EU-richtlijnen hebben personen die tijdelijke bescherming genieten ('subsidiaire bescherming') recht op een tijdelijke verblijfsvergunning, reisdocumenten, toegang tot de arbeidsmarkt en gelijke toegang tot gezondheidszorg en huisvesting. De overheid verleende in 2014 aan 1341

personen tijdelijke bescherming. In de eerste helft van 2015 verleende de overheid aan 644 personen tijdelijke bescherming.

Staatlozen

Volgens het UNHCR waren er eind 2014 in België 2554 personen die onder het mandaat van het UNHCR ter voorkoming van staatloosheid vielen. België heeft geen specifieke wetgeving om staatlozen te beschermen en er zijn geen specifieke procedures om te bepalen wie staatloos is. Daarom past de overheid algemene wetteksten toe, zoals het Gerechtelijk Wetboek of de Vreemdelingenwet om staatloosheid te bepalen en er zo voor te zorgen dat de rechten van staatlozen in België worden gerespecteerd. Volgens deze algemene regels moet een persoon die als staatloze erkend wil worden, een aanvraag bij een van de twee rechtbanken van eerste aanleg indienen.

Deel 3. Vrijheid om deel te nemen aan het politieke proces

De grondwet biedt burgers de gelegenheid om hun regering door middel van periodieke, vrije en eerlijke verkiezingen te kiezen op basis van het algemeen kiesrecht. Burgers oefenden dit recht uit. Voor alle verkiezingen geldt stemplicht; niet gaan stemmen wordt met een nominale boete bestraft.

Verkiezingen en politieke participatie

Recente verkiezingen: de federale verkiezingen van mei 2014 verliepen vrij en eerlijk.

Participatie van vrouwen en minderheden: in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werden elf leden van Marokkaanse of Turkse origine verkozen; acht van hen waren vrouwen. Heel wat politieke partijen beriepen zich op de noodzaak om geen religieuze symbolen in de publieke sfeer toe te laten, om moslimkandidaten die een hoofddoek droegen, te dwingen hiervan af te zien om een rol in de politiek te kunnen spelen.

Deel 4. Corruptie en gebrek aan transparantie bij de overheid

De wet voorziet in strafrechtelijke sancties voor corruptie door ambtenaren en de overheid paste deze wet doorgaans effectief toe. Er werd het afgelopen jaar melding gemaakt van enkele alleenstaande gevallen van corruptie door ambtenaren.

Corruptie: in februari werd Serge Kubla aangehouden, burgemeester en voormalig minister van de Waalse regering, en hem werd corrumperen van een buitenlandse ambtenaar ten laste gelegd.

Openbaarmaking van financiën: de wet vereist niet dat verkozenen hun inkomen of inkomsten moeten openbaar maken; ze moeten wel melden of ze al dan niet bezoldigd in een raad van bestuur zetelen.

Openbaarheid van informatie: op enkele uitzonderingen na - zoals materiaal dat betrekking heeft op de nationale veiligheid - biedt de wet toegang tot overheidsinformatie. De overheid paste de wet effectief toe.

Deel 5. De houding van de overheid met betrekking tot internationaal en niet-gouvernementeel onderzoek naar vermeende schendingen van mensenrechten

Vershillende Belgische en internationale mensenrechtenorganisaties konden zonder overheidsbeperkingen hun werk doen en vrij onderzoek verrichten naar en hun bevindingen publiceren over mensenrechtenkwesies. Ambtenaren werkten hieraan doorgaans goed mee en waren ontvankelijk voor hun standpunten.

Gouvernementele mensenrechteninstanties: de ombudsmannen van de federale en deelstaatregeringen hielden toezicht op en publiceerden verslagen over het functioneren van agentschappen onder hun bevoegdheid. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum is belast met het bevorderen van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie en uitsluiting op alle niveaus (federaal, gewestelijk, provinciaal en plaatselijk). Het Centrum genoot het vertrouwen van het publiek, kon onafhankelijk werken en kreeg voldoende financiering van de overheid.

Deel 6. Discriminatie, maatschappelijke wantoestanden en mensenhandel

De wet verbiedt discriminatie op grond van ras, geslacht, geloof, politieke overtuiging, nationale afstamming of nationaliteit, sociale afkomst, een handicap, seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, leeftijd, taal, het feit dat iemand seropositief is of andere overdraagbare aandoeningen heeft; de overheid dwong dit verbod doorgaans af. De wet legt 18 discriminatiegronden vast die strafrechtelijk strafbaar zijn: leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorteplaats, vermogen, geloof, levensbeschouwing, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, fysieke kenmerken, genetische kenmerken, sociale status, nationaliteit, ras, huidskleur, afkomst, nationale afstamming en etnische afstamming. Een aparte wet regelt discriminatie op grond van geslacht op de werkvloer.

Volgens een omzendbrief van het College van procureurs-generaal moeten politie en onderzoeksrechters bij het rapporteren of vaststellen van misdrijven melden of er sprake is van een raciaal motief of dat het misdrijf ingegeven is door de seksuele geaardheid van het slachtoffer. In dergelijke gevallen moet de onderzoeksrechter gaan voor strafverzwaring (bij een misdrijf met een raciaal motief komt er bijvoorbeeld als verzwarende omstandigheid een haatmisdrijf bovenop).

Vrouwen

Verkrachting en huiselijk geweld: verkrachting, met inbegrip van verkrachting binnen het huwelijk, is strafbaar en de overheid heeft dergelijke gevallen vervolgd. Een veroordeelde verkrachter riskeert een gevangenisstraf van 10 tot

30 jaar, afhankelijk van factoren zoals de leeftijd van het slachtoffer, het leeftijdsverschil tussen de dader en het slachtoffer en het al dan niet gebruiken van geweld bij het misdrijf.

De wet verbiedt huiselijk geweld en bestraft dit met sancties en gevangenisstraffen. De sancties voor huiselijk geweld zijn gebaseerd op de sancties voor fysiek geweld tegen derden; hierop staan gevangenisstraffen van acht dagen tot 20 jaar, afhankelijk van het gebruikte geweld en de gevolgen ervan. Bij huiselijk geweld worden deze straffen verdubbeld. De wet somt allerhande verzwarende omstandigheden op zoals geweld tegen de partner en de zwakheid van de partner (leeftijd, zwangerschap, ziekte of een beperking). Voor slachtoffers van huiselijk geweld zijn in het hele land door de overheid gesteunde opvangvoorzieningen en hulplijnen beschikbaar. Naast huisvesting bieden deze opvangvoorzieningen ook hulp met juridische aangelegenheden, met het zoeken van werk en met psychologische bijstand voor beide partners.

Vrouwelijke genitale verminking/vrouwenbesnijdenis (VGV/V): de wet verbiedt VGV/V bij vrouwen en meisjes. Vooral nieuwkomers of asielzoekers deden melding van gevallen. Sinds maart 2014 doen twee ziekenhuizen in Gent en Brussel dienst als referentieziekenhuizen voor slachtoffers van VGV. In 2014 werden geen nieuwe gevallen gemeld, maar een recent onderzoek schat dat in België 48.092 vrouwen of meisjes verblijven die afkomstig zijn uit een land waar VGV plaatsvindt. Volgens het onderzoek waren 13.112 van hen wellicht al besneden en liepen 4084 'gevaar' om het slachtoffer van VGV te worden.

Het aantal asielaanvragen in België wegens VGV-gevaar steeg van 554 in 2013 naar 701 in 2014. Ouders deden de aanvraag vaak voor hun kinderen. Als asiel werd verleend (in 2014 gebeurde dat in 65 procent van de gevallen), volgde de overheid dit op om zeker te zijn dat geen VGV plaatsvond. Ze deed dit door de ouders een verklaring te laten ondertekenen en door elk jaar een medisch attest te eisen. Personen die voor VGV worden veroordeeld, krijgen een strafrechtelijke sanctie. Op 6 februari, de Internationale Dag tegen VGV, stelde een aantal ngo's een hulpket voor. In de kit zitten preventiemiddelen en informatie voor eerstelijns werkers, slachtoffers van VGV en vrouwen die gevaar lopen om het slachtoffer van VGV te worden.

Ongewenst seksueel gedrag: het was moeilijk om betrouwbare statistieken over ongewenst seksueel gedrag te vinden omdat formele klachten bij verschillende instanties kunnen worden ingediend. De wet wil geweld en pesterijen op het werk voorkomen door ondernemingen te verplichten om interne procedures op te zetten om klachten te behandelen. De overheid dwong de wetgeving ter zake doorgaans af. Hoewel er geen nationale campagne ter bestrijding van ongewenst seksueel gedrag bestaat, deden politici en instanties zoals het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen hun best om aandacht voor het probleem te vragen.

In augustus 2014 werd een wet goedgekeurd die seksistische opmerkingen en gedragingen gericht tegen een specifieke persoon (filmpjes en advertenties vallen niet binnen de werkingssfeer van de wet) bestraft met strafrechtelijke sancties (van één maand tot één jaar gevangenisstraf) en boetes van 50 tot 1000 euro (55 tot 1100 dollar). Waarnemers merkten op dat vanuit een praktisch oogpunt de juridische procedure en de vereisten met

betrekking tot de bewijsmiddelen het voor heel wat slachtoffers moeilijk zouden maken om onder de nieuwe wet gerechtelijke stappen te ondernemen.

Reproductieve rechten: volgens de grondwet zijn mensen volledig vrij om hun privéleven te organiseren, met inbegrip van het recht van koppels en individuen om te beslissen hoeveel, met welke tussenpozen en wanneer ze kinderen willen; om in te staan voor hun reproductieve gezondheid; en om toegang te hebben tot de informatie en de middelen om dit te doen, zonder discriminatie, dwang of geweld.

Discriminatie: vrouwen genieten dezelfde rechten als mannen, met inbegrip van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving met betrekking tot het gezin, eigendom, werk, nationaliteit en nalatenschap. De wet eist gelijk loon voor gelijk werk en verbiedt discriminatie op grond van geslacht, zwangerschap en moederschap, alsook seksueel ongewenst gedrag in arbeidsverhoudingen en in toegang tot goederen, diensten, sociale zekerheid en gezondheidszorg. Toezichhoudende instanties van de overheid maakten melding van een aantal gevallen van discriminatie op grond van geslacht, nationale afstamming, geloof en seksuele geaardheid gedurende het voorbije jaar (zie deel 7.d.).

Kinderen

Geboorteregistratie: de overheid registreerde onmiddellijk alle levend geboren kinderen. Burgerschap wordt aan een kind verleend op grond van de nationaliteit van de ouders.

Kindermishandeling: in 2014 registreerde de federale politie 1216 klachten over in de steek gelaten kinderen, 302 over verwaarlozing, 140 over voedselgebrek en 3785 over fysieke, seksuele, psychologische en andere vormen van kindermishandeling binnen gezinnen. De overheid bleef rechtszaken aanspannen tegen gevallen van kindermishandeling en bestrafte de veroordeelden. De ngo Child Focus meldde dat het in 2013 2113 gevallen van vermiste kinderen en kindermishandeling had behandeld.

Gedwongen huwelijken en huwelijken op jonge leeftijd: de wet bepaalt dat beide partners (die allebei instemmen met het huwelijk) minstens 18 jaar moeten zijn om te huwen.

Vrouwelijke genitale verminking/vrouwenbesnijdenis (VGV/V): zie informatie voor meisjes jonger dan 18 jaar in het voorgaande punt over vrouwen.

Seksuele uitbuiting van kinderen: de wet verbiedt seksuele uitbuiting, ontvoering en handel en voorziet in zware straffen voor kinderpornografie en het bezit van pedofiel materiaal. De overheid dwong de wet af. De straffen voor het produceren en verspreiden van kinderpornografie gaan van vijf tot vijftien jaar gevangenisstraf en van één maand tot één jaar gevangenisstraf voor het bezit van dergelijk materiaal. De wet maakt de vervolging mogelijk van staatsburgers die dergelijke misdrijven begaan terwijl ze in het buitenland verblijven. De wet bepaalt ook dat misdadigers die voor seksueel misbruik van kinderen worden veroordeeld, een speciale behandeling moeten

ondergaan voor ze voorwaardelijk worden vrijgelaten en dat ze de begeleiding en de behandeling na hun vrijlating moeten voortzetten.

Volgens officiële cijfers onderzocht de federale politie in 2014 723 gevallen van kinderpornografie. Belgische meisjes en buitenlandse kinderen werden het slachtoffer van sekshandel in België.

De minimumleeftijd voor vrijwillige seksuele betrekkingen is 16 jaar. Op ontucht met minderjarigen staan gevangenisstraffen van 15 tot 20 jaar. Als het slachtoffer jonger dan 10 jaar is, stijgt de gevangenisstraf tot 20 of 30 jaar.

Ontheemde kinderen: volgens de Dienst Vreemdelingenzaken dienden tussen januari en juli 953 ongebeide minderjarigen een asielaanvraag in. De overheid geeft hen gepaste huisvesting en bijstand.

Internationale ontvoering van kinderen: België heeft het Verdrag van Den Haag van 1980 over de burgerlijke aspecten van internationale ontvoering geratificeerd. Voor meer informatie, zie het verslag van het Department of State (US ministerie van Buitenlandse Zaken) over de naleving van het verdrag op travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html en landspecifieke informatie op travel.state.gov/content/childabduction/en/country/belgium.html.

Antisemitisme

De Joodse Gemeenschap in België bestaat naar schatting uit 40.000 personen. Er waren 130 meldingen van antisemitische daden in 2014. Bij die antisemitische daden gaat het onder meer om fysieke aanvallen, maar vooral om verbale intimidatie van Joden en vandalisme van Joods eigendom. Volgens het Interfederaal Gelijkekansencentrum nam deze soort aanvallen af na afloop van het militaire conflict in Gaza. Haatspraak op het internet bleef een probleem. Het Centrum maakte ook melding van discriminatie van Joodse klanten door een arts, een detailhandelszaak en een restaurant. Joodse groepen maakten melding van antisemitische verklaringen en standpunten in de media en in scholen, die vooral, maar niet uitsluitend verband hielden met de regering van Israël en de Holocaust. De wet verbiedt openbare verklaringen die aanzetten tot nationale, raciale of religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust. De overheid vervolgde en veroordeelde personen onder deze wet.

In juli heeft de voorzitter van een vakbond in de Europese Commissie (EC) een ander lid van de EC verbaal beledigd en op gewelddadige wijze in een Brussels café aangevallen in de overtuiging dat ze Joods was. De dader was eerder in zijn eigen land voor een ander misdrijf veroordeeld en koesterde naar verluidt bewondering voor de Italiaanse fascistische leider Benito Mussolini. De overheid onderzocht het incident.

Tijdens een herdenkingsplechtigheid op 24 mei voor de vier personen die in 2014 in het Joods Museum in Brussel werden vermoord, veroordeelde Brussels burgemeester Yvan Mayeur de aanslag en zei hij dat Brussel een Joodse

stad is omdat de Joodse Gemeenschap integraal deel uitmaakt van de stad. Eerste minister Charles Michel woonde deze plechtigheid eveneens bij.

In september beloofde eerste minister Michel bij bezoeken aan verschillende Joodse instellingen in Antwerpen een multolerantiebeleid met betrekking tot antisemitisme te zullen voeren en zei hij dat antisemitisme 'onaanvaardbaar' is. Michel werd vergezeld door de Antwerpse burgemeester Bart de Wever en door Jan Jambon, de federale minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken.

Mensenhandel

Zie het *Trafficking in Persons* Report (Verslag over mensenhandel) van het Department of State (US ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Personen met een handicap

De wet verbiedt discriminatie van personen met een fysieke, zintuiglijke, verstandelijke en mentale handicap bij tewerkstelling, onderwijs, openbaar vervoer, toegang tot gezondheidszorg en tot andere overheidsdiensten. De regering dwong deze bepalingen doorgaans af. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum ontving in 2014 372 meldingen. De meeste hadden verband met tewerkstelling en met toegang tot particuliere en publieke gebouwen en diensten, met inbegrip van het openbaar vervoer en de toegang tot banken, bars, restaurants en pretparken (zie ook paragraaf 7.d.).

Hoewel de overheid verplicht dat openbare gebouwen die na 1970 werden gebouwd, voor deze personen toegankelijk moeten zijn, waren veel oudere gebouwen niet toegankelijk. Hoewel de wet vereist dat gedetineerden met een handicap een adequate behandeling krijgen in afzonderlijke, aangepaste instellingen, verbleven er ondanks de wet ongeveer 1000 gedetineerden met een handicap in gevangenissen. In mei werd in Gent een nieuwe psychiatrische afdeling geopend die tegemoetkomt aan de noden van veroordeelde gevangenen met een verstandelijke handicap.

Nationale/raciale/etnische minderheden

Etnische minderheden bleven het slachtoffer van discriminatie bij de toegang tot huisvesting, onderwijs en tewerkstelling. De overheid deed inspanningen om deze problemen aan te pakken door onder meer intern ambtenaren en politiemensen op te leiden en door de antidiscriminatie wetten af te dwingen. Personen van Marokkaanse of Turkse etnische afstamming werden zwaarder getroffen door wetten en gebruiken die ondernemingen en enkelingen toelaten om te discrimineren op grond van veruiterlijkingen van religieuze overtuigingen.

In 2014 ontving het Interfederaal Gelijkekansencentrum het grootste aantal meldingen over vermeende discriminatie op grond van nationaliteit of etnische afstamming (ongeveer 41 procent), een lichamelijke handicap (20 procent) en geloof of levensbeschouwing (16 procent). Discriminerende feiten deden zich vooral voor op het internet, op het werk of wanneer personen toegang probeerden te krijgen tot allerlei publieke en particuliere diensten, zoals banken en restaurants.

Waarnemers merkten op dat rassendiscriminatie vaak de vorm van religieuze discriminatie aannam of gebeurde onder het mom van praktijken die ogenschijnlijk de invloed van geloof op het openbare leven wilden inperken, maar die eigenlijk de toegang van moslims tot werkgelegenheid, huisvesting en onderwijskansen inperkten. Discriminatie van vrouwen die een hoofddoek droegen, deed zich vaker voor op de arbeidsmarkt. Ondernemingen verwezen vaak naar een 'neutraliteits'-beleid op het vlak van geloof om deze vorm van discriminatie te rechtvaardigen, hoewel dit voor de rechter werd aangevochten. De wet verbiedt ook het dragen van een volledige gezichtssluier (nikab) op openbare plaatsen; heel weinig moslims werden door deze bepaling getroffen, in vergelijking met de discriminatie op de arbeidsmarkt waarmee vrouwen werden geconfronteerd die een hoofddoek droegen. Autoriteiten kunnen personen die discrimineren op grond van etnische afstamming, een boete tot 137,50 euro (151 dollar) opleggen en hen tot een gevangenisstraf van maximum zeven dagen veroordelen.

Er waren meldingen van discriminatie van Afro-Europeanen. Het Europees Netwerk tegen Racisme meldde dat de raciale en etnische afstamming van een persoon een belangrijke rol speelt bij het bepalen van zijn kansen op de arbeidsmarkt. Personen met een Marokkaanse en Sub-Saharaanse achtergrond hebben in België respectievelijk de slechtste en op één na slechtste vooruitzichten op de arbeidsmarkt.

De vereniging 'De Zwarten' of de 'Noirauds' blijven hun jaarlijkse folkloristische optocht organiseren die voor het eerst in 1876 door Brussel trok. De deelnemers met een zwart beschilderd gezicht zamelen geld in voor goede doelen. De afgelopen jaren kwam er almaar meer kritiek op deze optocht. Deelnemers beklemtonen dat de optocht in geen geval discriminerend bedoeld is.

Gewelddaden, discriminatie en andere misstanden op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit

Het land heeft een goed ontwikkeld systeem van rechten voor lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LGBTI) die deel uitmaken van de Belgische antidiscriminatie wetten. Hoewel vooruitgang werd geboekt, bleef het niet melden van misdrijven gericht tegen de LGBTI-gemeenschap een probleem.

In december 2014 verklaarde een rechtbank vier verdachten schuldig aan de homofobe moord op Ihsane Jarfi en erkende dat er homofobe motieven in het spel waren. Drie daders kregen levenslang en de vierde kreeg een gevangenisstraf van 30 jaar.

LGBTI met een migratieachtergrond maakten melding van sociale discriminatie door de migrantengemeenschap. De overheid steunde ngo's die dit probleem probeerden te bestrijden.

De wet voorziet in een adequate bescherming van transseksuelen, maar niet voor de veel grotere transgendergemeenschap. Voor personen wettelijk de toestemming krijgen om van geslacht te veranderen, moeten ze een lang proces doorlopen met onder meer psychiatrische diagnoses en fysieke aanpassing aan het nieuwe geslacht (met inbegrip van chirurgische ingrepen en hormonenbehandelingen).

De regering heeft in samenwerking met de gewesten het voorbije jaar een actieplan tegen homofobie ingevoerd. Het actieplan legt eisen op aan overheidsinstanties die belast zijn met familie zaken, huisvesting, asiel en migratie en pleit voor bewustmakingscampagnes om homofobe stereotypen in scholen, in jeugdbewegingen, op de werkvloer en in sportverenigingen te bestrijden.

Andere vormen van maatschappelijk geweld en discriminatie

Het Interfederaal Gelijkekansencentrum ontving meldingen van discriminatie op grond van fysieke kenmerken, politieke overtuiging, sociale afkomst of status. Elk van deze categorieën waren goed voor ongeveer drie procent van alle ontvangen meldingen. In 2014 ontving het Centrum acht meldingen of vragen over mogelijke discriminatie van personen met hiv/aids. Het opende drie hiv/aids-gerelateerde dossiers, meestal in verband met toegang tot goederen en diensten en media.

Deel 7. Rechten van werknemers

a. Vrijheid van vereniging en het recht op collectief onderhandelen

Voor bedrijven met meer dan 50 werknemers voorziet de wet in het recht van werknemers om zonder voorafgaande toestemming of buitensporige eisen onafhankelijke vakbonden van hun keuze op te richten en er zich bij aan te sluiten, om wettelijke stakingen te organiseren en om collectief te onderhandelen. Werknemers oefenden deze rechten uit. Burgers en niet-burgers genoten dezelfde rechten. In ondernemingen met meer dan 100 werknemers moet verplicht een ondernemingsraad worden gekozen en in ondernemingen met meer dan 50 werknemers moet verplicht een comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) worden gekozen. Werkgevers gebruikten soms rechtsmiddelen tegen vakbonden die werkwillige werknemers de toegang tot de lokalen van de werkgever wilden ontzeggen.

De wet voorziet in het recht om te staken voor alle werknemers in de publieke en particuliere sector, met uitzondering van militairen. De wet verbiedt discriminatie van vakbonden en inmenging van de werkgever in de werking van vakbonden; de overheid beschermd dit recht. Vakbondsafgevaardigden kunnen niet worden ontslagen omdat ze hun taken vervullen en genieten bescherming tegen boetes van hun werkgevers; zij hebben ook recht op de

gebruikelijke opzegvergoedingen. Een werknemer kan vragen om opnieuw in dienst te worden genomen wanneer hij of zij onwettig werd ontslagen en werkgevers kunnen worden beboet als ze niet op dit verzoek ingaan. Vakbonden beschikken over de nodige rechtsmiddelen om zaken voor de rechter te brengen en kunnen indien nodig stakingen organiseren. De boete voor het ontslaan van een vakbondsafgevaardigde of een niet verkozen kandidaat is het equivalent van het aan de werknemer verschuldigde loon tot het einde van zijn of haar mandaat als vakbondsafgevaardigde, met een maximum van vier jaar.

De overheid dwong doorgaans de toepasselijke wetten af. De rechtsmiddelen, inspecties en maatregelen waren afdoende. Straffen waren over het algemeen niet voldoende om de schendingen te ontmoedigen. Werkgevers betaalden vaak liever de boete dan werknemers opnieuw in dienst te nemen die wegens hun vakbondsactiviteiten waren ontslagen. Tegelijk resulteerden boetes die wegens stakingsacties en collectieve onderhandelingen aan werknemers werden opgelegd, vaak in het breken van de staking. Administratieve of gerechtelijke procedures die verband hielden met vakbonden namen niet meer tijd in beslag dan andere rechtszaken.

Niet alle werkgevers respecteerden de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen. Werknemersorganisaties waren over het algemeen vrij om buiten de controle van de overheid te werken. Vakbonden gaven aan dat de tussenkomst van het gerecht in collectieve geschillen het recht op collectieve onderhandelingen ondermijnt.

b. Verbod op gedwongen of verplichte arbeid

De wet verbiedt alle vormen van gedwongen of verplichte arbeid, maar dergelijke praktijken vinden nog altijd plaats. De overheid dwingt de wet en de rechtsmiddelen daadwerkelijk af; inspecties en maatregelen waren afdoende. De sancties - onder meer een maximumstraf van 20 jaar - waren afdoende om schendingen te ontmoedigen.

Vrouwen uit Oost-Europa, Sub-Saharaans Afrika en Azië werden het slachtoffer van seksuele uitbuiting. Mannen die het afgelopen jaar het slachtoffer van gedwongen en verplichte arbeid werden, werden gedwongen te werken in restaurants, bars, sweatshops, landbouw, bouw, schoonmaak en winkelcentra. Buitenlandse slachtoffers werden gedwongen om als huisbedienden te werken. Ook gedwongen bedelarij bleef een probleem, in het bijzonder in de Roma-gemeenschap.

Zie ook het *Trafficking in Persons Report (Verslag over mensenhandel)* van het Department of State (US ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Verbod op kinderarbeid en minimumleeftijd voor tewerkstelling

De minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces bedraagt 15 jaar. Personen tussen 15 en 18 jaar mogen in een systeem voor alternerend leren instappen en mogen tijdens de schoolvakanties voltijds werken. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft regels opgelegd aan sectoren die jonge werknemers in dienst nemen om te garanderen dat de arbeidswetgeving wordt toegepast; het kende soms vrijstelling toe voor kinderen die tijdelijk werden tewerkgesteld door modellenbureaus en in de entertainmentsector. Er werden tijdelijke vrijstellingen toegekend voor duidelijk omschreven prestaties en doeleinden die in de wet als aanvaardbare activiteiten moeten omschreven zijn. In de wet is duidelijk volgens de leeftijd van het kind vastgelegd hoelang en hoe vaak het mag werken. Het geld dat een kind verdient, moet op een bankrekening op naam van het kind worden gestort. Het kind heeft pas toegang tot het geld wanneer het de leeftijd van 18 jaar bereikt.

Er zijn wetten en beleidsmaatregelen om kinderen tegen uitbuiting op de werkvloer te beschermen. De overheid dwong deze wetten doorgaans met voldoende middelen, inspecties en sancties af, hoewel dergelijke praktijken zich naar verluidt toch voordeden. Personen die de wetten op kinderarbeid schenden, riskeren een gevangenisstraf tussen zes maanden en drie jaar, alsook administratieve boetes.

d. Discriminatie in arbeid en beroep

De arbeidswetten en -regels met betrekking tot arbeid en beroep verbieden discriminatie op grond van ras, geslacht, gender, een handicap, taal, seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, het feit dat iemand seropositief is of een andere overdraagbare ziekte heeft, of sociale status. De overheid dwong deze wetten en regels daadwerkelijk af.

Werkgevers bezondigden zich aan discriminatie in arbeid en beroep tegen vrouwen, personen met een handicap, leden van bepaalde minderheden, alsook tegen (niet)-EU arbeidsmigranten (zie hoofdstuk 6). De overheid nam juridische stappen op basis van de antidiscriminatie wetten. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum trad ook op als bemiddelaar of zocht andere schikkingen voor bepaalde gevallen van discriminatie. Bij die schikkingen kan het gaan om vergoedingen, gemeenschapsdienst of andere eisen die aan de overtreder worden opgelegd.

Het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, dat belast is met de bevordering van gendergelijkheid, kan rechtszaken aanspannen wanneer het inbreuken tegen de wetgeving inzake gelijkheid vaststelt. De meeste klachten die in de loop van het jaar werden geregistreerd, waren werkgerelateerd. De meeste hadden te maken met het beëindigen van arbeidsovereenkomsten bij zwangerschap. Vrouwen blijven economisch achtergesteld. In 2014 publiceerde het Instituut een enquête (gebaseerd op gegevens van 2012) waaruit bleek dat vrouwen per uur 9 procent minder werden betaald dan hun mannelijke collega's. Op jaarbasis kwam dit neer op een loonkloof van 22 procent, als deeltijds werk in aanmerking wordt genomen. De wet verplicht beursgenoteerde bedrijven om minstens een derde vrouwen in hun raden van bestuur te benoemen; die verplichting geldt niet voor particuliere ondernemingen.

De wet verplicht bedrijven met ten minste 50 werknemers om een duidelijk overzicht van hun compensatieplannen te geven, om een gedetailleerde uitsplitsing naar geslacht van hun lonen en extralegale voordelen te maken, om een genderneutrale classificatie van functies te maken en om de mogelijkheid te bieden om een bemiddelaar aan te stellen om genderspecifieke problemen aan te pakken en op te volgen.

e. Aanvaardbare arbeidsomstandigheden

Het nationaal minimummaandloon voor een 21-jarige werknemer bedroeg 1501,82 euro (1650 dollar); 1541,67 euro (1700 dollar) voor een 21,5-jarige werknemer met zes maanden dienst; en 1559,38 euro (1720 dollar) voor een 22-jarige werknemer met één jaar dienst.

De normale werkweek telt 38 uur en werknemers hebben recht op vier weken jaarlijkse vakantie. In het kader van een collectieve arbeidsovereenkomst kan van deze normen worden afgeweken, maar niemand mag meer dan 11 uur per dag of 50 uur per week werken. Tussen werkperiodes is een rustperiode van 11 uur verplicht. Voor overwerk op maandag tot en met zaterdag wordt een toeslag van 50 % uitbetaald en op zon- en feestdagen een toeslag van 100 %. De Federale Overheidsdienst Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg en de arbeidshoven dwongen deze wetten en regels daadwerkelijk af. De wet verbiedt of beperkt buitensporig overwerk. Zonder specifieke toestemming mag een werknemer niet meer dan 65 uren per kwartaal presteren.

De Federale Overheidsdienst Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg dwong de regels doorgaans daadwerkelijk af. Inspecteurs van de Federale Overheidsdienst Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg en van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid dwongen de arbeidsregels af. Deze Federale Overheidsdiensten werkten samen om te garanderen dat de normen daadwerkelijk in alle sectoren werden afgedwongen - met inbegrip van de informele sector - en dat lonen en arbeidsomstandigheden in overeenstemming met de collectieve arbeidsovereenkomsten waren.

Een gespecialiseerde overheidsdienst die werd opgericht om zwartwerk te bestrijden, voerde in 2014 15.101 controles uit, vooral in de bouw-, horeca- en schoonmaaksector. De dienst stelde in totaal 7060 inbreuken vast, waaronder gevallen van ongeregistreerde ondernemingen of werknemers, foute werkroosters of ongeregistreerde buitenlandse werknemers. De overheid kan werkgevers beboeten voor slechte arbeidsomstandigheden, of deze beschouwen als gevallen van mensenhandel. Boetes kunnen gaan van administratieve tot strafrechtelijke sancties afhankelijk van bepaalde factoren zoals de aard van de inbreuk, de gevolgen ervan en de duur van de onregelmatige toestand.

Werknemers mogen werk weigeren wanneer dit gevaarlijk is voor hun gezondheid of hun veiligheid, zonder gevaar voor hun tewerkstelling. De Federale Overheidsdienst Tewerkstelling, Arbeid en Sociaal Overleg beschermde werknemers in dergelijke situaties.